

ASPECTE DE DREPT COMPARAT PRIVIND ROLUL INSTANȚEI DE JUDECATĂ ÎN ASIGURAREA CONTRADICTORIALITĂȚII ÎN UNERLE SISTEME DE DREPT

COMPARATIVE LAW ASPECTS CONCERNING THE ROLE OF THE COURT
IN ENSURING THE ADVERSARIALITY IN SOME LEGAL SYSTEMS

Tatiana VIZDOAGĂ, dr., conf. univ.,
Universitatea de Stat din Moldova

Lucia RUSU, dr., lector,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: On the basis of decision of criminal procedure competitiveness there is the goal of proving the truth. In the criminal procedure it is a truth that might be possible only when there are two consequences: the preliminary and judicial. If the first is in the form of search, the second is in compliance with the competitive procedures. Investigative pre-trial proceedings lead to such a construction of the court phase in which the leading role belong to the judge, because as the guarantor of the legitimacy of one „master” of the case stands the subsequent examination of his work by other sovereign entity with the participation of the parties.

Cuvinte-cheie: *contradictorialitate, formă istorică a procesului penal, judecată contradictorială, justiție penală, adevăr, act de justiție, acțiune procesuală, imparțialitate, audiere, cercetare judecătorească, dual judiciar, principiu, circumstanțe ale cauzei penale, depoziții, probatoriu, învinuit, inculpat.*

În funcție de condițiile istorice de dezvoltare a formațiunilor social-politice determinate de o serie de factori specifici au fost instituite deosebite proceduri la soluționarea unei cauze penale [4, p. 17]. Literatura de specialitate, în urma analizei legislațiilor procesuale pe plan internațional, a considerat necesar să caracterizeze procesul penal ca sistem, încadrând legislațiile fie în sistemul acuzatorial, fie în cel inchizitorial, mai corect în sistemul procesual penal mixt, *inchizitorial-acuzatorial*. Sistemul acuzatorial, caracteristic țărilor anglo-saxone acordă un rol important părților și îl consideră pe judecător ca un arbitru în disputa dintre acuzare și apărare; acuzatorul și acuzatul, cu apărătorii lor, strâng probele și le administrează în fața judecătorului, persoană neutră și nepărtinitoare, care urmărește disputa ce se desfășoară în ședință publică și adoptă o hotărâre în funcție de ce i s-a prezentat, chiar dacă nu corespunde propriei sale convingeri. Ca urmare, procedura este contradictorie, ceea ce permite fiecărei părți să își prezinte propriul său punct de vedere și să răspunde argumentelor aduse de partea potrivnică [16, p. 51].

Instanța judecătorească este subiectul principal al activităților procesual penale, întrucât îndeplinește *funcția de jurisdicție*, care conține pe lângă puterea de a dispune asupra condamnării inculpatului (*jurisdicție*) și puterea de constrângere, prin supunerea condamnatului la executarea pedepsei stabilite (*imperium*). Nici o jurisdicție, însă, nu poate uza de puterile sale decât într-un domeniu limitat, constituind câmpul său de competență. De aici decurg trei consecințe: în sfera astfel circumscrisă (de competență), o jurisdicție exercită puterea sa fără să o împartă cu nimeni; în anumite situații, trebuie să suporte concurența mai mult sau mai puțin reliefată de alte jurisdicții; în toate cazurile, dincolo de această limită, necompetența provoacă, în principiu, inadmisibilitatea procedurilor (sub forma nulității) [12, p. 358]. Prin prisma sarcinilor ce le revin, instanțele judecătorești se înfățișează ca subiect principal al activității procesual penale [13, p. 127]. Într-un prim sens organizatoric, prin instanță judecătorească se înțelege veriga ce intră în compunerea sistemului organelor judecătorești. Într-un alt sens, prin instanță judecătorească se înțelege completul de judecată care este organ judiciar să soluționeze cauzele penale [4, p. 139-140]. Astfel, sistemul inchizitorial, caracteristic legislațiilor occidentale europene, cu modelul său francez, așează judecătorul pe primul plan, atât ca judecător de instrucție, cât și ca judecător de ședință. Judecătorul administrează probele, fie la cererea părților, fie din oficiu, intervenind active pentru cunoașterea faptelor [16, p. 51]. În unele legislații există jurisdicții de instrucție, care se interpun între urmărirea penală și judecată și al căror rol este de a asambla și aprecia probele și a decide, în urma acestui examen, dacă persoana va fi trimisă sau nu în fața jurisdicției de judecată [5, p. 307].

Sunt cunoscute, practic, două modele de jurisdicții de instrucție: *sistemul tradițional*, care este acela al judecătorului francez [15, p. 11]. Astfel, în calitate de maestru al înfăptuirii fazei preparatorii a procesului, judecătorul de instrucție conduce investigațiile și rezolvă toate chestiunile jurisdicționale, îndeosebi atingerile libertății și deciziei în privința rezultatelor urmăririi la sfârșitul instrucției. O asemenea concepție există încă în Belgia, în Țările de Jos, în Elveția, în Spania, în Grecia și în țările din Africa francofonă. În toate aceste țări, partea urmăritoare nu sesizează întotdeauna organul de jurisdicție (de pildă, pentru infracțiunile ușoare); sistemul cel mai frecvent întâlnit astăzi, acela *al soluționării chestiunilor jurisdicționale*. Astfel, în Anglia, justiția de pace, care constituie *Magistrates Court* statuează asupra detenției provizorii a celui interesat și decide, după examinarea acuzațiilor, trimiterea în judecată, în cadrul unei proceduri de punere sub acuzare (*Committal proceedings*). La fel este și în Italia sau în Germania, țări în care există judecătorul de instrucție clasic (în Italia, până în 1989, iar în Germania, până în 1975). Totuși, în aceste două țări, judecătorul poate proceda și la anumite investigații, în cazuri particulare (de pildă, în Italia, acel *giudice per le*

indagini preliminari cumulează funcțiile de jurisdicție și de investigație, reprezentând un fel de minister public instructor) [12, p. 371].

Sistemul procesual inchizitorial și cel acuzatorial nu sunt strict delimitate, încercându-se o apropiere între ele, sistemul acuzatorial preluând unele elemente ale sistemului inchizitorial și invers. Întrucât în sistemul inchizitorial judecata se desfășoară în multe privințe după regulile sistemului acuzatorial, se consideră că actualmente legislațiile aparținând inchizitorialului au un sistem procesual mixt, cu elemente inchizitoriale în cursul urmăririi penale și cu elemente acuzatoriale în cursul judecării. Procesul penal, în care instanța are un rol activ și conduce administrarea probelor în ședința de judecată, cu participarea părților în contradictoriu, se încadrează în procesul penal de sorginte inchizitorială, având ca izvor legislația franceză, dar prezintă și puternice elemente de contradictorialitate, extinse și la urmărirea penală. Judecătorul care soluționează cauza trebuie să aibă responsabilitatea în adoptarea soluției, în funcție de ceea ce el a considerat că este adevărat, și nu în funcție de ceea ce i s-a prezentat de părți ca adevărat; soluția nu trebuie să depindă de voința sau posibilitatea părților de a afla adevărul, de a consacra ca adevăr o înțelegere între părți, fără ca judecătorul să fie convins că ceea ce hotărăște este în concordanță cu realitatea [16, p. 51-52].

Sistemul procesual mixt implică o primă fază procesuală – urmărirea penală – așezată pe reguli care o fac compatibilă cu descoperirea infracțiunilor, cu identificarea infractorilor și strângerea probelor de vinovăție în condițiile în care infractorii opun rezistență și încearcă sustragerea lor de la răspundere penală și civilă, reguli care amintesc de procesul inchizitorial; conține însă și o fază de judecată obligatorie, desfășurată în depline condiții de publicitate, oralitate, contradictorialitate și nemijlocire, care sunt reguli ale procesului penal acuzatorial, dar, în același timp, judecătorul este împuternicit să acționeze activ în cunoașterea faptelor, soluția data în cauză fiind corespunzătoare convingerii despre realitatea faptelor pe care le constată [16, p. 52]. Contradictorialitatea pune instanța de judecată în situația de a percepe probele prin filtrul punctelor de vedere exprimate oral în ședința de judecată de către toate părțile cu interese contrare în rezolvarea cauzei penale [14, p. 150]. Dreptul la o procedură contradictorie implică, în esență, posibilitatea pentru părțile unui proces de a lua cunoștință de toate piesele și observațiile prezentate judecătorului, de natură a-i influența decizia și a le discuta [1, p. 930; 11].

Principiul contradictorialității exprimă cerința ca funcția de învinuire să fie despărțită de funcția jurisdicțională, fiind pe o poziție procesuală egală cu funcția de apărare. Învinuirea și apărarea se combat în fața instanței de judecată de pe poziții contradictorii, astfel încât autoritatea care judecă și soluționează cauza – instanța de judecată – să ajungă, din disputa lor, la o apreciere corectă a probelor și la adoptarea unei soluții legale și temeinice. Ca urmare, așezarea judecării

pe principiul contradictorialității implică „egalitatea de arme” între învinuire și apărare, între susținerea pretențiilor civile și combaterea lor, în sensul că se acționează cu aceleași mijloace procesuale; participarea la judecată, cu dreptul de a face cereri, a ridica excepții, a pune concluzii, a exercita căile de atac, pe care instanța de judecată le poate admite sau respinge și adopta propria sa soluție, constituie aspect ale contradictorialității la judecată [16, p. 551].

În virtutea principiului contradictorialității, toate cererile, excepțiile, probele, în general, toate aspectele unei cauze penale sunt supuse dezbaterii părților, subiecților procesuali și procurorului [1, p. 930]. *De lege lata*, contradictorialitatea este prevăzută drept regulă de bază pentru desfășurarea cercetării judecătorești și a dezbaterilor, lipsind în stadii procesuale distincte ale fazei de judecată, cum ar fi, de exemplu, deliberarea [14, p. 150]. Desfășurarea ședinței de judecată în condiții de contradictorialitate reprezintă, de altfel, și o exigență implicită a procesului echitabil. Astfel, deși cerința contradictorialității nu se regăsește în mod expres în art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Curtea Europeană a analizat, în numeroase decizii de caz, respectarea contradictorialității, ca regulă de bază a ședinței de judecată [7; 9]. În acest sens, s-a statuat că sunt asigurate condițiile necesare desfășurării contradictorii a judecății în cazul în care procurorul și părțile au posibilitatea de a lua cunoștință și a dezbate probele, cererile ori excepțiile invocate de adversar [14, p. 152].

De asemenea, se poate constata respectarea principiului contradictorialității în condițiile în care apărarea are cunoștință despre toate probele administrate în proces, atât a probelor în apărare, cât și a celor în acuzare [8]. Acest drept al părților de a fi încunoștințate despre probatoriile administrate în dosar implică dreptul de a avea acces la dosar [6], precum și dreptul de a fi încunoștințat despre faptele reținute și despre încadrarea juridică a acestora [10; 14, p. 152]. În cele ce urmează, vom trece în revistă anumite particularități ale rolului instanței de judecată în asigurarea contradictorialității în procesul penal al unor state care reprezintă diferite sisteme de drept. Referindu-ne la procesul penal englez, constatăm că doctrina de specialitate înregistrează unitate de păreri în sensul că acesta este organizat în baza prevederilor principiului contradictorialității. Faptul dat presupune următoarea diferențiere: funcția învinuirii (începerea urmăririi în fața judecății, administrarea probelor în acuzare, susținerea acuzării în instanță); funcția apărării (administrarea probelor în apărare; apărarea în cadrul procesului de judecată); funcția de examinare a cauzei (asigurarea respectării de către părți a regulilor de examinare a litigiului judiciar; soluționarea chestiunii referitoare la vinovăție, determinarea măsurii de pedeapsă) [20, p. 645]. Procesul penal englez este dominat și de principiul prezumției nevinovăției, care presupune că sarcina probatoriului revine acuzării: ea trebuie să dovedească faptul comportării ilegale a învinuitului, pornind de la regula generală (cel care afirmă trebuie să dovedeas-

că faptul dat). Totodată, în teoria engleză a probatoriului sunt cunoscute reguli de trecere a sarcinii probatoriului de la acuzator sau învinuit (la apărătorul lui), în funcție de afirmațiile invocate de apărare la acuzarea adusă [4, p. 28].

Inculpatul trebuie să fie prezent obligatoriu la ședința de judecată, la începutul acesteia, în vederea prezentării acuzării care i se aduce și a obținerii răspunsului referitor la recunoașterea sau nerecunoașterea vinovăției [21, p. 428]. În procesul penal englez întâlnim două proceduri de examinare a cauzelor penale: sumară (simplificată) și cea însoțită de actul de acuzare. La temelia acestei divizări este plasat gradul de pericolozitate al anumitor categorii de infracțiuni, pentru care persoana este trimisă în judecată. Legea procesual-penală engleză fixează că faza preliminară a ședinței de judecată are loc doar atunci când examinarea cauzei penale trebuie să fie însoțită, în mod obligatoriu, de actul de acuzare. La această etapă, în condiții de contradictorialitate are loc verificarea de către judecător a suficienței temeiurilor de a pune cauza pe rol în cadrul instanței de judecată. Totodată, aici este posibilă audierea martorilor acuzării și cercetarea altor probe în acuzare. În procesul efectuării acestor acțiuni, judecătorul dă citire actului de acuzare și explică esența acesteia. Ulterior, sunt examinate probele prezentate de apărare. În final, iau cuvântul învinuitul (sau apărătorul acestuia) și acuzatorul, apreciind probele prezentate. Rezultatul fazei preliminare este redat în conținutul unei hotărâri în care judecătorul se expune asupra punerii cauzei pe rol a cauzei penale sau în privința încetării procesului penal.

Examinarea cauzei penale în fond începe cu examinarea proiectului actului de acuzare de către judecător. În conținutul acestuia este expusă esența învinuirii. Mai apoi, acest document este aprobat de către judecător și i se prezintă inculpatului pentru a lua cunoștință. Recunoașterea de către învinuit a vinovăției contribuie la ulterioara simplificare a întregului proces de judecată. În acest caz, judecătorul oferă acuzatorului, învinuitului și apărătorului posibilitatea să-și expună poziția în această privință, având posibilitatea de a pronunța, de unul singur, sentința.

Dacă inculpatul își neagă vinovăția, iar acuzatorul nu a prezentat probe suficiente în acest sens, instanța emite un ordin privind pronunțarea unui verdict de achitare fără a transmite cauza spre examinare în Curtea cu Juri (despre acest fapt se fac înscrierile corespunzătoare în procesul verbal al ședinței). În cazul în care învinuitul nu își recunoaște vinovăția, iar acuzatorul a prezentat suficiente probe în acuzare, judecătorul purcede la formarea Curții cu Juri în număr de 12 persoane. Juriile selectați și nerecuzați inițiază procesul de judecată. Cercetarea judecătorească începe cu examinarea probelor acuzării. Ordinea cercetării judecătorești este similară celei din cadrul fazei preliminare a procesului. După ascultarea părților și examinarea probelor apărării și acuzării, judecătorul, analizând latura faptică și juridică a cauzei, face bilanțul cercetării judecătorești,

lăsându-i pe juri să-și facă meseria. Ulterior, urmează procedura de pronunțare a verdictului de către Curtea de Juri. După ce jurii pronunță verdictul, instanța poate efectua careva acțiuni procesuale în vederea determinării măsurii de pedeapsă și pronunță sentința. În acest scop, pot fi audiați martorii pentru a se expune în privința persoanei inculpatului, sunt cântărite argumentele apărării în vederea reducerii măsurii de pedeapsă, inculpatului i se oferă ultimul cuvânt. O importanță aparte o are prezentarea referatului prezentențial al inculpatului, pus la dispoziție de către serviciul de probațiune [20, p. 648-650].

În SUA, procedura judecării cauzelor penale este constituită din mai multe acțiuni procesuale consecutive. La ele sunt atribuite: comunicarea conținutului actului de acuzare învinuitului; clarificarea atitudinii învinuitului față de acuzarea care i se aduce; constituirea Curții cu Juri; cercetarea judecătorească; dezbaterile judiciare; pronunțarea verdictului de către juri; determinarea măsurii de pedeapsă și pronunțarea sentinței. Este necesar să atragem atenție următorului fapt: ca și în procesul penal englez, recunoașterea vinovăției de către inculpat, simplifică substanțial desfășurarea procesului de judecată. În acest caz, cercetarea judecătorească nu are loc, careva alte probe nu sunt examinate, iar judecătorul poate pronunța sentința de unul singur [20, p. 655]. Judecarea cauzelor penale în fața Curții cu Juri este organizată în conformitate cu modelul englez, adică sub forma unui „duel contradictorial”, a unei „competiții” dintre părți (acuzator și acuzat) în prezența și sub supravegherea instanței de judecată [21, p. 536]. În cadrul judecării cauzelor penale, asupra acuzării este plasată sarcina de a dovedi fiecare capăt de acuzare care i se incriminează inculpatului, fiecare element al componenței de infracțiunii de a cărei comitere acesta este acuzat. În cadrul ședinței de judecată pot fi folosite doar acele declarații ale inculpatului, care au fost făcute de bună voie în fața organelor de poliție după explicarea corespunzătoare a dreptului de a nu face declarații [17, p. 460-461]. Examinarea cauzei în procesul penal contradictorial are loc după forma procesului civil, unde părțile prezintă probele în acuzare sau în apărare față de instanța de judecată, care are rolul unui arbitru [4, p. 29]. Una dintre consecințele sistemului contradictorial al procesului de judecată, unde părțile controlează desfășurarea acestuia, constă în faptul că ele pot renunța la dreptul lor privind examinarea cauzei în instanță. În cadrul cauzelor penale, aceasta are loc de cele mai frecvente ori atunci când inculpații prefer să renunțe de la dreptul său de a contesta în instanță acuzarea ce li se aduce, preferând să-și recunoască vinovăția. Cererile (acordurile) privind recunoașterea vinovăției semnate de către învinuiți nu doar că se află în concordanță cu prevederile principiului contradictorialității procesului penal, ci mai reprezintă și o chestiune de importanță practică majoră pentru sistemul judiciar penal american [17, p. 465].

În Franța, principiile de bază de care se conduce instanța de judecată și examinarea cauzei sunt: publicitatea, oralitatea și contradictorialitatea. Contradictorio-

rialitatea procesului penal francez este percepută în sensul că inculpatul urmează a fi încunoștințat cu toate materialele acușării, având, formal, posibilitatea de a se apăra în acest fel față de acușarea care i se aduce. De asemenea, este obligatorie participarea acușatorului și a apărătorului la proces. Respectarea acestui principiu la examinarea cauzelor penale este verificată în cadrul căilor de atăt, iar abaterile de la prevederile lui servește în calitate de temei pentru casarea sentinței [21, p. 489].

Dacă ne referim la CPP francez [2], apoi observăm că locul central al procesului este deținut de persoana care efectuează urmărirea penală. Conform art. 82-1 din CPP francez, părțile au doar dreptul de a cere efectuarea acțiunilor de urmărire penală, iar cererile lor în acest sens se examinează de către judecătorul de instrucție în termen de 1 lună, care este obligat să se pronunțe printr-o hotărâre motivată. În acest fel, în procesul penal francez [19], informația percepută de partea apărării depinde, în exclusivitate, de opinia și poziția participanților oficiali la proces din cadrul părții acușării și de acțiunile procesuale efectuate de aceștia. De asemenea, legiuitorul francez a conștientizat faptul că cerința imparțialității totale a persoanei care efectuează urmărire penală prin cumularea de către aceasta a două funcții (acușarea și apărarea) este peste măsură de idealistă. Din acest considerent, lipsind avocații părții apărării și partea vătămată de dreptul de a efectua de sine stătător careva acțiuni procesuale (de urmărire penală), CPP francez le oferă accesul total la rezultatele „activității procesuale”, realizate de către partea acușării [18, p. 45].

Procesul judiciar se desfășoară oral, public și în forma contradictorială. Acest lucru nu exclude, însă, posibilitatea examinării cauzei în lipsa inculpatului. Examinarea cauzelor penale în prima instanță are loc în cadrul Curților cu Juri (cauzele referitoare la infracțiuni), în Tribunalele corecționale (cauzele referitoare la abateri, delict) și în Tribunalele polițienești (dosarele privind contravențiile). Curtea cu Juri este constituită din trei membri permanenți ai instanței de judecată și nouă juri. Spre deosebire de procesul penal anglo-saxon membrii permanenți și juri formează un colegiu unic, adică competența acestora nu este delimitată, toate chestiunile de fapt și de drept fiind soluționate în comun. Totodată, însă, președintele instanței dispune de anumite împuterniciri: el poate pronunța anumite hotărâri procesuale importante indiferent de opinia celorlalți membri ai completului, dacă consider că aceste măsuri sunt necesare pentru stabilirea adevărului. Procesul de judecată în cadrul Curții cu Juri se începe cu verificarea prezenței părților, martorilor, experților etc. după aceasta se dă citire ordonanței camerei de acușare privind transmiterea cauzei în judecată. Este necesară să menționăm că procesul penal francez nu prevede perfectarea actului de acușare. Din acest considerent, președintele instanței poate, la propria inițiativă, să modifice limitele cercetării judecătorești. În continuare, este expusă

opinia procurorului care susține acuzarea de stat, a părții civile și urmează debaterile judiciare. Președintele audiază inculpatul și fixează declarațiile acestuia, apoi sunt, sub jurământ, audiați martorii. După audierea fiecărui martor în parte, președintele și acuzatorul de stat îi pot adresa întrebări. Același drept îl are apărătorul inculpatului și alți participanți la proces, însă ei pot adresa întrebări doar cu permisiunea președintelui ședinței. Urmează audierea experților și examinarea corpurilor delictive. La sfârșitul cercetării judecătorești este ascultată partea civilă și apărătorul ei, apoi ia cuvânt acuzatorul de stat, iar inculpatul și apărătorul acestuia își expun argumentele în apărare. Partea acuzării are dreptul la replica, însă dreptul la ultimul cuvânt este rezervat inculpatului și apărătorului acestuia. După finalizarea dezbaterilor judiciare, instanța pronunță sentința. Pentru darea unei sentințe de condamnare este necesară ca cel puțin opt membri ai completului să se pronunțe în acest sens. Apoi instanța adoptă și o hotărâre referitoare la acțiunea civilă [20, p. 661-662].

Potrivit art. 353 din Codul de procedură penală francez, președintele completului de judecată, înainte de începerea deliberării Curții de Jurați, aduce la cunoștința membrilor completului că *legea le impune să se întrebe pe ei înșiși în tăcere și în reculegere și să caute, în sinceritatea conștiinței lor, ce impresie au lăsat asupra rațiunii lor probele aduse împotriva inculpatului și mijloacele de apărare a lui. Legea nu le pune decât această întrebare care exprimă pe deplin datoria lor: „Aveți convingerea intimă?”* [13, p. 438].

Cauzele referitoare la delictive sunt examinate de Tribunalele corecționale. În componența lor intră trei judecători profesioniști (președintele și doi membri). Participarea procurorului în ședință este obligatorie, iar cea a avocatului este doar admisă. În anumite cazuri, dosarul poate fi examinat în lipsa inculpatului. Locul de bază în sistemul mijloacelor de probă revine documentelor (denunțuri, procese-verbale întocmite de organele de poliție). Examinarea contravențiilor ține de competența Tribunalelor polițienești, constituite dintr-un singur judecător profesionist. Până la începerea examinării cauzei în fond, judecătorul aduce la cunoștința inculpatului conținutul procesului-verbal întocmit de poliție, propunându-i să achite amenda indicate. Acordul inculpatului în acest sens și achitarea amenzii duce la încetarea automata a procesului penal. În caz de refuz, judecătorul purcede la examinarea cauzei în fond, pronunțând hotărârea corespunzătoare. În cadrul examinării cauzei, o atenție deosebită este acordată probelor scrise, prezentate de organele de poliție [20, p. 662]. În continuare, ne vom referi la legea procesual-penală a Germaniei [3]. Procesul penal german este organizat, în mod formal, în temeiul limitării posibilităților urmăririi penale în favoarea organizării contradictoriale a procesului penal. El presupune prezența unui judecător de instrucție independent în raport cu procurorul și admiterea apărătorului în cauza penală odată cu începerea urmăririi penale [21, p. 561].

Examinarea în judecată reprezintă, în coraport cu urmărirea penală, o cercetare nouă, de sine stătătoare, a circumstanțelor cauzei. Volumul cercetării este strict limitat de limitele învinuirii, formulate la inițierea judecării cauzei. Instanța este în drept să examineze orice fapte care pot prezenta importanță pentru cauza penală și, din propria inițiativă, să folosească toate mijloacele de probă admisibile. Procesul de judecată se fundamentează pe principiul publicității, oralității, al nemijlocirii examinării probelor și aprecierii lor în baza propriei convingeri a judecătorului [20, p. 668]. Luarea de cunoștință de către apărător și învinuit cu probele părții acuzării în cadrul fazei prejudiciare este lăsată la discreția judecătorului de instrucție, care este în drept să nu admită luarea de cunoștință cu materialele cauzei din motive ce ar pune în pericol sau ar prejudicia desfășurarea urmăririi penale. Această inegalitate procesuală a părților în materia accesului la probe în cadrul fazei prejudiciare este, într-o oarecare măsură, depășită în cadrul fazei de examinare a cauzei în judecată. Astfel, în conformitate cu prevederile art. 239, alin. 1 CPP al RFG, judecătorul este obligat să asigure desfășurarea audierii contradictoriale a martorilor și experților dacă este înaintată o cerere din partea apărării în acest sens [18, p. 46-47].

Judecarea cauzei este organizată după modelul francez, însă cu anumite abateri, specifice procesului penal german. În primul rând, președintele de ședință are un volum mai mic de împuterniciri în comparație cu cel din procesul penal francez. Astfel, părțile care nu sunt mulțumite de prestația sau de deciziile luate de președintele ședinței în procesul examinării cauzei, pot adresa contestații la instanța ierarhic superioară. De asemenea, toate probele prezentate de părți urmează a fi examinate și verificate în ședința de judecată. Acuzatorul și acuzatul (de rând cu apărătorul său) dispun de drepturi procesuale egale. O particularitate specifică procesului penal german o reprezintă posibilitatea susținerii învinuirii de către partea vătămată de rând cu acuzatorul de stat (*Nebenklager*) [21, p. 564].

Ședința de judecată începe cu anunțarea cauzei care urmează a fi examinată. Apoi președintele ședinței verifică prezența inculpatului, apărătorului, a martorilor și experților, verifică datele personale ale inculpatului. După aceasta, inculpatul poate respinge învinuirea, invocând, în procesul audierii lui, faptele care l-ar achita. Citirea declarațiilor făcute anterior se admite doar în cazurile strict determinate de legea procesual-penală. În procesul cercetării judecătorești, instanța, acuzatorul, apărătorul urmează să depisteze toate probele necesare pentru soluționarea corespunzătoare a cauzei. Totodată, instanța stabilește și mijloacele inadmisibile de probă. Garantând dreptul participanților la proces de a prezenta probe, legea reglementează detaliat temeiurile respingerii cererilor privind admisibilitatea sau reclamarea probelor. După desfășurarea fiecărei acțiuni procesuale, inculpatului, apărătorului și procurorului li se oferă posibilitatea de a veni cu explicațiile corespunzătoare. La finalizarea cercetării judecătorești, apără-

torul și acuzatorul își prezintă discursurile. Inculpatului i se oferă ultimul cuvânt, moment după care instanța se retrage în deliberare. Judecarea cauzei se finalizează cu pronunțarea sentinței, care poate fi de condamnare sau achitare. Legea de procedură penală germană admite posibilitatea expunerii verbale a conținutului de bază a părții descriptive. Partea rezolutivă a sentinței urmează, însă, de fiecare dată, a fi citită [20, p. 668-669].

Concluzii: Concluzionând în privința rolului instanței de judecată în asigurarea contradictorialității în unele sisteme de drept, am stabilit că, prin prisma sarcinilor ce le revin, instanțele judecătorești se înfățișează ca subiect principal al activității procesual-penale. Contradictorialitatea pune instanța de judecată în situația de a percepe probele prin filtrul punctelor de vedere exprimate oral în ședința de judecată de către toate părțile cu interese contrare în rezolvarea cauzei penale.

Dreptul la o procedură contradictorie implică, în esență, posibilitatea pentru părțile unui proces de a lua cunoștință de toate piesele și observațiile prezentate judecătorului, de natură a-I influența decizia și a le discuta. Principiul contradictorialității exprimă cerința ca funcția de învinuire să fie despărțită de funcția jurisdicțională, fiind pe o poziție procesuală egală cu funcția de apărare. Învinuirea și apărarea se combat în fața instanței de judecată de pe poziții contradictorii, astfel încât autoritatea care judecă și soluționează cauza – instanța de judecată – să ajungă, din disputa lor, la o apreciere corectă a probelor și la adoptarea unei soluții legale și temeinice. Ca urmare, așezarea judecării pe principiul contradictorialității implică „*egalitatea de arme*” între învinuire și apărare.

Referințe bibliografice:

1. Codul de procedură penală. Comentariu pe articole. Coordonator Mihail Udrioi. Vol. 2. Ed. C. H. BECK. București, 2015.
2. Criminal procedure code of France. Retrieved from: http://www.legifrance.gouv.fr/content/download/1958/13719/version/3/file/Code_34.pdf. (accesed 14.09.2019).
3. Criminal procedure code of the federal Republic of Germany. Retrieved from: http://www.Legislationline.org/download/action/download/id/3238/file/Germany_CPC_1950_amended_2008_en.pdf. (accesed 14.09.2019).
4. Dolea Igor, Roman Dumitru, Sedlețchi Iurie, Vizdoagă Tatiana ș.a. Drept procesual penal. Ed. Cartier Juridic. Chișinău, 2005.
5. Guinchard Serge. La justice et ses institutions. 4e éd. Dalloz, Paris, 1998.
6. Hotărârea CtEDO în cauza *McMichael vs Regatul Unit al Marii Britanii* din 24 februarie 1995 [online] [citat 15.09.2019]. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-94325>.

7. Hotărârea CtEDO în cauza *Lobo Machado vs Portugalia* din 20 februarie 1996. [online] [citată 15.09.2019]. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123776>.
8. Hotărârea CtEDO în cauza *Mantovanelli vs Franța* din 18 martie 1997 [online] [citată 15.09.2019]. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58023>.
9. Hotărârea CtEDO în cauza *Werner vs Austria*, din 24 noiembrie 1997 [online] [citată 15.09.2019]. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58114>.
10. Hotărârea CtEDO în cauza *Pelissierși Sassi vs Franța* din 25 martie 1999 [online] [citată 17.09.2019]. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-62795>.
11. Hotărârea CtEDO în cauza *Morel vs Franța*, din 6 iunie 2000, par. 27. [online] [citată 15.09.2019]. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58598>.
12. Mateuț Gheorghiiță. Tratat de procedură penală. Partea generală. Vol. I. Ed. C. H. BECK. București, 2007.
13. Neagu Ion, Damaschin Mircea. Tratat de procedură penală. Partea generală. În lumina noului Cod de procedură penală. Ed. Universul Juridic. București, 2014.
14. Neagu Ion, Damaschin Mircea. Tratat de procedură penală. Partea specială. În lumina noului Cod de procedură penală. Ed. Universul Juridic. București, 2015.
15. Pradel Jean. Le juge d'instruction. Dalloz, Paris, 1996.
16. Theodoru Grigore. Tratat de drept procesual penal. Ediția a 3-a. Ed. Hamangiu. București, 2013.
17. Бернам Уильям. Правовая система Соединенных Штатов Америки. Изд. Новая Юстиция. М., 2007.
18. Закотянский А. С. Участие защитника в доказывании по уголовным делам: зарубежный опыт. Юридический Вестник Самарского Государственного Университета. Том. 1. 2005, №1.
19. Уголовно-процессуальный кодекс Франции. Перевод с французского С. В. Боботова и В. И. Каминской. Предисловие Л. В. Головки. М.: Изд. ПРОГРЕСС, 1996.
20. Уголовно-процессуальное право Российской Федерации. Издание третье. Ответственный редактор П. А. Лупинская. Изд. ЮРИСТЪ. М., 2001.
21. Чельцов-Бебутов М. А. Курс уголовно-процессуального права. Очерки по истории суда и уголовного процесса в рабовладельческих, феодальных и буржуазных государствах. Изд. Альфа. СПб, 1995.